

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 4/03-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. marca 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti D. K., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. P. Z., B., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 497/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 497/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava II **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 497/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. D. K. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20 000,-- Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný nahradiť D. K. do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia trovy konania vo výške 12 400,-- Sk (slovom dvanásťtisícštyristo slovenských korún) na účet advokáta JUDr. P. Z., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 10. decembra 2002 doručené podanie D. K. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. P. Z., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd“. Sťažovateľka ním namietala zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru, náhradu mzdy a vyplatenie mzdy vedenom pod sp. zn. 16 C 497/01. Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd po uskutočnenom konaní rozhodol, že postupom okresného súdu vo veci sp. zn. 16 C 497/01 došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Svojou sťažnosťou sa sťažovateľka ďalej domáhala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v označenej veci bez zbytočných prietahov, priznal jej finančné zadostučinenie v sume 300 000 Sk do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia a uložil okresnému súdu nahradiť trovy právneho zastúpenia tak, ako budú vyčíslené právnym zástupcom.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí 15. januára 2003 a rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

„Dňa 20. 11. 2001 som podala na Okresnom súde Bratislava II, návrh na začatie konania o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru, náhradu mzdy a vyplatenie mzdy proti spoločnosti Z. S., s. r. o. so sídlom B., ktoré sa vedie na tomto súde pod spis. zn. 16 C 497/01. ...

Odporcom v predmetnom konaní je spoločnosť Z. S., s. r. o. so sídlom B. Všeobecným súdom odporcu je teda Okresný súd Bratislava II. V zmysle vyššie uvedeného Okresný súd Bratislava II. je vecne a miestne príslušný konať v predmetnej veci. ...

Po uplynutí troch mesiacov od podania návrhu som sa informovala na príslušnom súde, či bol vykonaný nejaký úkon zo strany súdu. Zistila som, že v tom čase došlo iba k prideleniu veci sudkyňi, ktorá bola dlhodobo PN, a následne mala nastúpiť na materskú dovolenku. Z tohto dôvodu som dňa 20. 02. 2002 prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala sťažnosť pre prieťahy v konaní a zároveň som žiadala o pridelenie veci inému zákonnému sudcovi.

Moju sťažnosť porušovateľ označil v odpovedi zo dňa 15. 03. 2002, mne doručenej dňa 21. 03. 2002, za dôvodnú. Zároveň mi oznámil, že zákonná sudkyňa nastúpila na materskú dovolenku. Uviedol, že po vyriešení personálneho obsadenia súdu bude spis pridelený na vybavenie inému sudcovi.

Napriek tomu, že porušovateľ uznal moju sťažnosť za dôvodnú, nedošlo k náprave, a preto som dňa 04. 04. 2002 znovu podala sťažnosť pre prieťahy konaní. Keďže som na túto sťažnosť žiadnu odpoveď nedostala, dňa 08. 10. 2002 som podala ďalšiu sťažnosť.

Dňa 21. 10. 2002 mi bola doručená odpoveď, v ktorej mi predsedníčka Okresného súdu Bratislava II. oznamuje, že oddelenie 16 C nebolo obsadené zákonným sudcom od novembra 2001 z dôvodu odchodu sudkyne na materskú dovolenku. Zároveň ma ubezpečila, že do konca októbra bude moja vec pridelená zákonnému sudcovi. Podľa mojich informácií do dnešného dňa nebola však vec pridelená žiadnemu sudcovi.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vo veci rozhodol nasledovne:

„1. Základné právo D. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov bolo postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod spisovou značkou 16 C 497/01 porušené.

2. Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Bratislava II, aby v konaní vedenom pod spisovou značkou 16 C 497/01 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Ústavný súd priznáva D. K. primerané finančné zadosťučinenie v sume 300.000,- Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavný súd ukladá Okresnému súdu Bratislava II nahradiť trovy právneho zastúpenia, tak ako budú vyčíslené právnym zástupcom. “

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie sa ústavný súd podľa § 29 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) 16. januára 2003 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o písomné vyjadrenie k prijatej sťažnosti. JUDr. M. Š. poverená zastupovaním predsedníčky okresného súdu vo svojom vyjadrení z 23. januára 2003 (Spr. 2008/03) uviedla:

„Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti ako aj s obsahom predmetného spisu si dovoľujem uviesť, že vo veci sp. zn. 16 C 497/01 sa nekonalo z dôvodu nástupu zákonnej sudkyne Mgr. A. Č. na materskú dovolenku (riziková gravidita) od novembra 2001.

Zároveň si dovoľujem uviesť, že vzhľadom na opakované personálne zmeny tunajšieho súdu nebolo možné vec prideliť na vybavenie inému sudcovi. “

Žiaden z účastníkov konania netrval na ústnom pojednávaní ústavného súdu.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva priznaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovateľka zároveň namietala porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, pričom pri posudzovaní otázky, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

V danom prípade ústavný súd ako z podanej sťažnosti, tak aj vyjadrenia okresného súdu zistil, že vo veci sp. zn. 16 C 497/01 neboli od podania žalobného návrhu uskutočnené žiadne úkony. Bolo preto bez právneho významu zaoberať sa týmito kritériami podrobnejšie, keďže k priet'ahom v konaní došlo v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

Z predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 16 C 497/01, ako aj dokladov predložených sťažovateľkou ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala 20. novembra 2001 na okresný súd návrh na začatie konania o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru, náhradu mzdy a vyplatenie mzdy proti spoločnosti Z. S., spol. s r. o., B. Vec bola pridelená zákonnej sudkyňi, ktorá však v čase pridelenia bola dlhodobo práceneschopná (rizikové tehotenstvo) a očakával sa jej nástup na materskú dovolenku. Dňa 13. februára 2002 podal právny zástupca JUDr. P. Z. v mene sťažovateľky sťažnosť predsedovi okresného súdu, v ktorej namietal priet'ahy v konaní vo veci sp. zn. 16 C 497/01 a žiadal o jej pridelenie inému zákonnému sudcovi. V odpovedi na uvedenú sťažnosť ju predseda okresného súdu uznal za dôvodnú, právnemu zástupcovi sťažovateľky oznámil, že zákonná sudkyňa Mgr. A. Č., ktorej bola vec pridelená, nastúpila na materskú dovolenku a vec bude pridelená inému sudcovi na vybavenie (pridelenie však podmienil vyriešením personálneho obsadenia súdu).

Opakovanou sťažnosťou na priet'ahy v konaní sa na okresný súd obrátil právny zástupca sťažovateľky znovu 4. apríla 2002 a následne 8. októbra 2002, pretože v konaní nedošlo k žiadnej zmene. Predsedníčka súdu v odpovedi Spr. 2019/02 z 15. októbra 2002 oznámila právnemu zástupcovi sťažovateľky, že vec bude pridelená na vybavenie zákonnému sudcovi v priebehu októbra 2002. Nahliadnutím do spisu okresného súdu sp. zn.

16 C 497/01, ktorý bol ústavnému súdu zaslaný 30. januára 2003, ako aj následným overením v súdnej kancelárii okresného súdu 3. marca 2003 bolo zistené, že spis ani do uvedeného času nebol pridelený zákonnému sudcovi a vo veci sp. zn. 16 C 497/01 od podania žaloby 20. novembra 2001 do 3. marca 2003 nebol za obdobie 15 mesiacov vykonaný žiadny úkon.

Prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je základným ľudským právom a jedným z procesných princípov, ktoré majú garantovať širšie ústavné právo na súdnu a inú právnu ochranu a odstrániť stav právnej neistoty. Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (II. ÚS 61/98), pričom „Stav neistoty ohľadne trvania pracovného pomeru závažne ovplyvňuje zabezpečovanie životných potrieb účastníka konania. Ústavný súd spor o trvanie pracovného pomeru hodnotí ako predmet konania, ktorý je právne významný pre rozhodnutie ústavného súdu o tom, či v konaní pred všeobecným súdom došlo k porušeniu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov priznaného čl. 48 ods. 2 ústavy... Uplatnenie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov nemôže byť zmarené len preto, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov súdu na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty“ (II. ÚS 52/99).

Čas na konanie bez zbytočných prieťahov spravidla nemožno vyjadriť numericky. Obvykle neexistuje časová hranica, uplynutím ktorej postup súdu môže mať povahu prieťahov v konaní (II. ÚS 64/99). V danom prípade však okresný súd vec po odchode zákonnej sudkyne na materskú dovolenku nepridelil ďalšiemu sudcovi, v dôsledku čoho doteraz nebola pridelená zákonnému sudcovi a od podania žalobného návrhu nebol vo veci vykonaný jediný úkon. Je vecou štátu a organizácie práce súdov, aby v situácii, keď tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným prieťahom v konaní (I. ÚS 64/00).

Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 497/01 je konaním, v ktorom došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opomenutím alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súde, aby vo veci sp. zn. 16 C 497/01 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala finančné zadosťučinenie vo výške 300 000,-- Sk, pričom jeho výšku odôvodnila nasledovne: „*Prebiehajúce konanie má dopad na moje majetkové pomery a iné právne vzťahy, nakoľko táto nečinnosť trvá už 12 mesiacov. Keďže do dnešného dňa nemám žiadne iné zamestnanie, nemám žiadny stály zdroj príjmov. Zamestnanie – pracovný pomer pre mňa predstavuje istotu, že mám zabezpečený zdroj*

príjmov, z ktorých môžem uhrádzať náklady na zabezpečenie svojich životných potrieb. Iné zamestnanie si neviem nájsť práve z dôvodu existencie právneho sporu a z toho vyplývajúcej právnej neistoty, v ktorej sa momentálne nachádzam. Pri hľadaní iného zamestnania sa stretávam z odmietavým postojom zamestnávateľa zamestnať ma, práve po tom ako uvediem, že som v pracovnoprávnom spore so svojim bývalým zamestnávateľom, a že sa súdim o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru. Do dnešného dňa sa mi nepodarilo získať prácu ani na dobu určitú. Keďže som cvičiteľkou aerobiku je pre mňa veľmi dôležité byť neustále v dobrej kondícii, psychickej pohode a v stálom kontakte s predcvičovaním. Nakoľko však nemám prácu a ani neviem či ju budem mať do skončenia pracovno-právneho sporu, som mimo kontakt s predcvičovaním z tohto dôvodu klesá aj moja výkonnosť. Nakoľko mám obmedzený zdroj príjmov nemám finančné prostriedky na to, aby som bola schopná udržiavať sa v kondícii ani cvičením vo fitness-centrách. Ak nastúpim späť do zamestnania budem musieť vynaložiť veľké úsilie, aby som sa dostala naspäť do formy. O čo dlhšie nebudem pracovať ako cvičiteľka o to dlhšie mi bude trvať pokiaľ budem podávať také výkony ako predtým. Pre moju ďalšiu kariéru je veľmi potrebné začať precvičovať a cvičiť čo najskôr. Tým, že už rok nepracujem prichádzam o potrebnú prax, a tým aj o klientov.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, ktoré uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti okresného súdu v konaní sp. zn. 16 C 497/01, berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o jej dĺžku nijakým spôsobom nepričinila,

a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty a nedostatku finančných prostriedkov na zabezpečenie každodenných potrieb, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000,-- Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. Z., ktoré vyčíslil sumou 12 400,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2001, ktorá bola 11 963,-- Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony vykonané v roku 2002 po 3 900,-- Sk a po 100,-- Sk režijný paušál. Za II. polrok 2002 bola mesačná mzda pracovníka národného hospodárstva 12 811,-- Sk, náhrada bola priznaná za jeden úkon vykonaný v roku 2003 v čiastke 4 270,-- Sk a 130,-- Sk režijný paušál.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 zákona č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. marca 2003